

De wijkaanpak op weg

Samenvattende tussenrapportage voortgang wijkaanpak

Colofon

uitgave

Afdeling Bestuursinformatie
Sector Bestuurszaken
Gemeente Utrecht
Postbus 16200
3500 CE Utrecht
030 286 1350

in opdracht van

Team Wijkaanpak in Uitvoering
Afdeling Openbare orde, Veiligheid en Bestuurlijke Organisatie
Secretarie
Gemeente Utrecht

internet

<http://www.utrecht.nl/cijfersinter>
e-mail: bestuursinformatie@utrecht.nl

rapportage

Jeroen van der Zweth
Caia Oortwijn
i.s.m. het Verwey-Jonker Instituut

informatie

Tomas Vanheste, accountmanager Bestuurlijke Ontwikkeling
(030) 286 1335

lay-out

Ad van den Dijssel
Cees Tims

basisvormgeving

Taluut publiciteit, Utrecht
PrintPartners Ipskamp, Enschede

drukwerk

PrintPartners Ipskamp, Utrecht

bronvermelding

Het overnemen van gegevens uit deze publicatie is toegestaan met de bronvermelding:
Bestuursinformatie, gemeente Utrecht

foto omslag: Taluut publiciteit, Utrecht

Februari 2003

Samenvatting

De wijkaanpak is goed van start gegaan, zij het langzamer dan aanvankelijk gedacht. In iedere wijk is er ondertussen een wijkraad met daarin ambitieuze leden. Wijkraden die al wat langer bestaan, hebben reeds het initiatief genomen door bijvoorbeeld ongevraagd adviezen in te dienen. Met het wijkspreekuur, eveneens onderdeel van de wijkaanpak, gaat het ook goed. Het spreekuur van de wijkwethouder in de wijk wordt door de bezoekers over het algemeen positief beoordeeld.

Het is wel zaak om aandacht te schenken aan een aantal zaken die nog niet zo soepel lopen. De gemeentelijke organisatie is nog niet goed afgestemd op de nieuwe situatie met de wijkraden. Toen de meeste wijkraden van start gingen, was de invulling van de begrotingsvoorstellen voor 2003 al in een vergevorderd stadium. Daardoor was het per definitie al onmogelijk om de meetbare doelen voor 2002, die samenhangen met de beleids- en beheercyclus (de begroting), te halen. Er komt veel op de wijkraden af. Een flink aantal wijkraadleden heeft daarom moeite het tempo bij te houden en heeft het gevoel niet de eigen koers te kunnen bepalen. Daarbij heeft de praktijk uitgewezen dat wijkraden ongeveer drie bijeenkomsten nodig hebben om allerlei praktische zaken te regelen. Bijvoorbeeld de keuze van de voorzitter, penningmeester en het opstellen van een huishoudelijk reglement. Ook is er nog een slag te slaan in het omgaan met (ongevraagde) adviezen van de wijkraden. De wijkraden die reeds advies hebben uitgebracht aan het college, zijn niet tevreden over de behandeling hiervan. Sommige wijkraadleden geven aan dat er meerdere keren geen reactie is gekomen op een advies.

De meetbare doelen die zijn vastgesteld voor 2002 zijn voor een deel niet bereikt. Eén meetbare doelstelling, de oprichting en operationalisering van de tien wijkraden, is eind 2002 met glans gehaald. Alle wijkraden draaien met een heterogene samenstelling en zij hebben veel potentie. Door de verlate start waren de meeste andere doelstellingen het afgelopen jaar niet te verwezenlijken. Wijkraden hebben in veel gevallen wel al een start gemaakt met het ontwikkelen van een visie op de huidige en toekomstige situatie van de wijk en een wijkraadpleging. Naar verwachting zullen de doelstellingen van het eerste deel van de proefperiode daarom in 2003 wel volledig bereikt worden. Of de meetbare doelstellingen die geformuleerd zijn voor 2003 zullen worden gehaald, is gezien de ontstane vertraging twijfelachtig.

Dit zijn enkele van de meest opvallende uitkomsten van de onderzoeken die gehouden zijn in het eerste jaar van de proefperiode van de wijkaanpak. De voortgang van de wijkaanpak wordt gedurende 2002 en 2003 onderzocht door de afdeling Bestuursinformatie en het Verwey-Jonker Instituut. In dit rapport worden de belangrijkste resultaten gepresenteerd van de onderzoeken die tot dusver zijn gedaan. Hieronder vindt u een overzicht van de meest relevante conclusies, uitgesplitst voor de verschillende organen en instrumenten binnen de wijkaanpak.

Wijkraad

Functioneren

- *De oprichting van de wijkraden is inmiddels voltooid. Er heerst onder bestuurders, wijkbureaus en wijkraden zelf voornamelijk tevredenheid over het resultaat.*
- *Het stadium van interne organisatie verschilt sterk per wijkraad.*
- *Wijkraden hebben verschillende verwachtingen van de ondersteuning van het wijkbureau en/of de wijkmanager. Wijkbureaus denken eveneens verschillend over de ondersteuning aan de wijkraad.*
- *Aan de bekendheid onder wijkbewoners van de wijkraad en aan de bekendheid van de wijkraad met de wijk moet gewerkt worden.*
- *Wijkraden hebben nog moeite met het samenstellen van de agenda voor vergaderingen. Ook WMO-leden vinden het soms moeilijk om te bepalen of een onderwerp in de wijkraadsvergadering aan bod moet komen.*
- *Wijkraden zien een belangrijke rol voor zich weggelegd in het vormen van een wijkvisie.*
- *Vrijwel alle wijkraden zien het als doelstelling om het gemeentelijk beleid op het gebied van wonen, veiligheid, verkeer, onderhoud en beheer te beïnvloeden en positieve resultaten te behalen voor de wijk.*
- *Onder veel wijkraden is er verwarring en wordt kritiek geuit over de mate waarin zij betrokken worden bij het wijkprogramma.*
- *Wijkraden die een (ongevraagd) advies hebben uitgebracht, zijn over het algemeen niet tevreden met de behandeling hiervan.*
- *Sommige wijkraden hebben zich al beziggehouden met de advisering over de criteria van het leefbaarheidsbudget.*
- *Een aantal wijkraden vindt de proefperiode van de wijkaanpak te kort om concrete resultaten te kunnen boeken.*

Relatie met andere instrumenten/ organen

- *Veel wijkraadleden zijn kritisch over de bekendheid en het draagvlak van de wijkraad bij de gemeentelijke diensten.*
- *Het contact tussen de wijkraad en de raadscommissie voor de wijk verschilt sterk per wijk.*
- *Niet alle wijkraden zijn tevreden over het contact met en het optreden van de wijkwethouder.*

Wijkraadpleging

Functioneren

- *Veel wijkraden zijn later dan gepland gestart, waardoor het houden van een wijkraadpleging langer op zich laat wachten dan aanvankelijk de bedoeling was.*
- *Een groot deel van de wijkraden wil twee maal tijdens de proefperiode van de wijkaanpak een wijkraadpleging houden. In 2002 zijn de wijkraden echter nog niet toegekomen aan het houden van een wijkraadpleging. Bij veel wijkraden leeft dan ook de vraag of het budget van 2002 alsnog gebruikt kan worden voor de wijkraadplegingen in 2003.*

- *De betrokkenheid van het wijkbureau bij de planvorming en uitvoering van de wijkraadpleging verschilt per wijk.*
- *De opvattingen over hoe een wijkraadpleging eruit zou moeten zien, zijn per wijkraad sterk verschillend.*

Raadscommissie voor de wijk

Functioneren

- *Alhoewel de functie en rol van de raadscommissie voor de wijk volgens veel raadscommissieleden op papier helder omschreven staat, blijkt het in de praktijk vaak nog onduidelijk te zijn.*
- *Raadscommissies voor de wijken bestaan voor een groot deel uit plaatsverangers. Zij hebben vaak een informatieachterstand, doordat de communicatie tussen het raadslid en zijn of haar plaatsveranger vaak slecht is. Dat plaatsvervangende raadscommissieleden hierdoor soms standpunten innemen die afwijken van die van de betreffende raadsfracties, wordt niet door iedereen als bezwaarlijk gezien.*
- *Veel raadscommissieleden hebben nog geen helder beeld van hoe de functie 'ogen en oren van de raad in de wijk' door de raadscommissie ingevuld moet worden.*
- *De (plaatsvervangende) raadscommissieleden verschillen onderling van mening of zij de wijkwethouder effectief kunnen controleren.*
- *Er heerst onder de raadscommissieleden grote onduidelijkheid over de rol die de raadscommissie heeft bij de totstandkoming van het wijkprogramma. Meerdere raadscommissieleden geven aan dat de raadscommissie voor de wijk zich niet tot het proces voor de totstandkoming en de vooruitgang van het wijkprogramma moet beperken, maar zich ook met de inhoud ervan zou moeten bemoeien.*

Relatie met andere instrumenten/ organen

- *De instelling van de wijkraad naast de raadscommissie voor de wijk leidt bij veel (plaatsvervangende) raadscommissieleden tot verwarring over de functie en rol van de twee organen.*
- *Niet alle (plaatsvervangende) leden zijn positief over de raadscommissie voor de wijk. Een aantal van hen ziet geen directe meerwaarde van de raadscommissie nu er ook een wijkraad is en pleit ervoor het orgaan af te schaffen.*
- *Onder veel (plaatsvervangende) raadscommissieleden bestaat onduidelijkheid wat nu precies in de vakcommissie behandeld moet worden en wat in de raadscommissie voor de wijk.*

Wijkwethouder

Functioneren

- *De functie van wijkwethouder loopt volgens sommige wethouders nog niet zoals het zou moeten. Volgens hen spreken veel wethouders nog voornamelijk uit het eigen vakgebied (als vakwethouder) en veel minder vanuit de wijk waarvoor men verantwoordelijk is.*

- *Wijkmanagers oordelen wisselend over de betrokkenheid van hun wijkwethouder bij de wijk. Sommige wijkmanagers vinden dat de wijkwethouder (nog) meer betrokken mag zijn bij de eigen wijk. Andere wijkmanagers vinden de wijkwethouder al erg betrokken.*
- *Ook wijkraden hebben een wisselend oordeel over de betrokkenheid van hun wijkwethouder. Sommige wijkraden hebben weinig contact met de wijkwethouder maar hebben hieraan wel behoefte.*
- *Wijkwethouders vinden zichzelf betrokken genoeg bij de wijk.*
- *De meeste bezoekers van het wijkspreekuur zijn tevreden over het gesprek dat ze hadden met de wethouder. Over de afhandeling zijn veel mensen minder te spreken.*
- *Verschillende wethouders zien het als een gevaar van het wijkspreekuur dat er toezeggingen gedaan worden op een terrein waar de wijkwethouder geen portefeuillehouder is. Ook vrezen zij 'shopgedrag': bewoners die op verschillende plekken trachten het gewenste antwoord te krijgen op hun vraag. Een zorgvuldige filtering van de vragen en het doorspelen van vragen op het terrein van collega's zien zij als oplossing van dit probleem.*
- *Veel wijkmanagers vinden dat de bekendheid van het wijkspreekuur moet worden vergroot. Ook vinden zij dat er meer duidelijkheid moet komen over het soort vragen waarvoor het spreekuur is bestemd.*

Relatie met andere instrumenten/ organen

- *Er is geen eenduidigheid in de manier waarop wethouders om denken te gaan met adviezen van de wijkraad, en met het vragen om advies. Zij staan er wel voor open en verwachten of hopen op verrassende nieuwe inzichten. Er wordt aangegeven dat de verwerking van de adviezen een probleem kan worden, deze leveren namelijk veel extra werk op en er moet capaciteit zijn om deze werkzaamheden te verrichten.*
- *Wijkraden hebben behoefte aan duidelijkheid over de status van hun adviezen. Hierover bestaat onzekerheid.*

Op basis van de uitkomsten van de verschillende deelonderzoeken kan er een beeld worden geschetst van de stand van zaken van de wijkaanpak in het eerste deel van de proefperiode. Dit doen we door het benoemen van de positieve resultaten tot dusver en de knelpunten die in 2003 aandacht nodig hebben.

Wijkaanpak: stand van zaken

Positieve resultaten

- *De leden van de wijkraden zijn initiatiefrijk en de samenstelling is heterogeen.*
- *De wijkraden hebben veel ambities en ideeën. Indien zij in de toekomst snellere en ook positieve reacties krijgen op uitgebrachte adviezen, zullen zij zeker ambitieus blijven en vooruitgang boeken.*
- *Dat de gemeente de wijkraden de vrije hand heeft gegeven in welke werkwijze zij willen hanteren wordt als stimulerend ervaren door de wijkraden. Het is echter belangrijk om een aantal praktische en organisatorische zaken te standaardiseren.*

- *Het gesprek met de wijkwethouder tijdens het wijkspreekuur wordt positief beoordeeld door bezoekers. De mate waarin vakwethouders en vakdiensten zaken tot een goede afhandeling brengen en toezeggingen nakomen is bepalend voor de noodzakelijke verbetering van het afhandelingsresultaat. De opzet van een informatie- en volgsysteem, waartoe is besloten, kan hierbij ondersteunend werken.*

Knelpunten

- *Er bestaan onduidelijkheden over het hanteren van diverse instrumenten en over de relatie van de verschillende organen ten opzichte van elkaar. Veel discussies in bijvoorbeeld de wijkraad of de raadscommissie voor de wijk gaan hierover.*
- *De functies en taken van de organen zélf zijn voor de betrokkenen eveneens niet helemaal duidelijk.*
- *De gemeentelijke organisatie is nog niet goed afgestemd op de nieuwe situatie met wijkraden.*
- *Er bestaat binnen de gemeentelijke organisatie nog geen vaste structuur voor het omgaan met (ongevraagde) adviezen van de wijkraden.*

Meetbare doelen

- *De meetbare doelen van 2002 zijn voor een deel niet bereikt. Er zijn tien wijkraden met succes opgericht, maar door de verlate start waren de meeste overige doelstellingen niet (volledig) te realiseren. In de eerste helft van 2003 zullen deze doelen naar verwachting wel bereikt worden.*

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inleiding.....	11
1 Wijkraad.....	13
2 Wijkraadpleging.....	21
3 Raadscommissie voor de wijk.....	25
4 Wijkwethouder.....	31
5 Wijkaanpak: stand van zaken.....	35

Inleiding

Voor u ligt een rapport waarin de belangrijkste resultaten worden gepresenteerd uit de evaluatieonderzoeken die in het eerste deel van de proefperiode van de wijkaanpak zijn verricht. De onderzoeken zijn tot stand gekomen op verzoek van de afdeling Betrokken Stad (thans voor een deel als Team Wijkaanpak in Uitvoering onderdeel van de afdeling Openbare orde, Veiligheid en Bestuurlijke Organisatie). Deze afdeling heeft van het college de opdracht gekregen om de wijkaanpak tussentijds te evalueren.

Achtergrond

Het collegewerkprogramma 2002-2006 'Utrecht in uitvoering' heeft als één van de centrale doelstellingen 'het vergroten van het vertrouwen en de betrokkenheid van burgers bij het bestuur van de stad'. Het programma 'Wijkaanpak in uitvoering' is een gekozen werkwijze om dit te bewerkstelligen en om het gemeentelijk beleid in de wijk beter te laten aansluiten bij wat burgers willen. Tijdens een proefperiode die loopt van begin 2002 tot en met eind 2003 wordt de wijkaanpak verder ontwikkeld. Gedurende deze periode voeren de afdeling Bestuursinformatie (BI) en het Verwey-Jonker Instituut (VJI) op twee momenten evaluatieonderzoek uit. In dit rapport worden de belangrijkste resultaten gepresenteerd van de onderzoeken die gehouden zijn in het eerste deel van de proefperiode.

Onderzoeksprogramma

In de korte periode van één jaar kan moeilijk verwacht worden dat de wijkaanpak al tot grote, inhoudelijke resultaten heeft geleid. De onderzoeken die in het eerste jaar van de proefperiode zijn gehouden, richten zich daarom in hoofdzaak op de doelstellingen en verwachtingen van de betrokkenen. De diverse modules van het onderzoeksprogramma naar de wijkaanpak gaan daardoor in op vragen als: "Is de manier van werken met/ binnen het betreffende instrument van de wijkaanpak duidelijk?" en "Zijn de relaties tussen de verschillende instrumenten helder?".

In 2002 zijn de volgende onderzoeken verricht:

- Spreekt het wijkspreekuur aan? Het spreekuur van de wijkwethouder als instrument om de afstand te verkleinen. Een tussenevaluatie. (BI)
- Aan de slag met de wijkaanpak. Een tussentijdse evaluatie van de ambtelijke organisatie van de wijkaanpak. (BI)
- De raad in de wijk. Tussentijdse evaluatie van de raadscommissie voor de wijk. (BI)
- Tussenrapportage functioneren van wijkraden in Utrecht. (VJI)

Voor deze onderzoeken is gesproken met de direct betrokkenen van de wijkaanpak, zoals wijkraadleden, wijkwethouders, leden van de wijkmanagementoverleggen (WMO's), vakdienstmedewerkers en leden van de raadscommissies voor de wijken.

Ook is gebruik gemaakt van de ervaringen die Bestuursinformatie heeft opgedaan met de ondersteuning van de wijkraden bij het nadenken over en het opzetten van de wijkraadpleging. Iedere wijkraad heeft over 2002/ 2003 recht op vijftig uur ondersteuning van Bestuursinformatie

die gebruikt kunnen worden voor advies over de onderzoeksmethodiek, het aanvragen en beoordelen van offertes, het begeleiden van uitbesteed onderzoek en het aanleveren van allerhande gegevens waarover de afdeling beschikt.

Leeswijzer

In deze rapportage wordt allereerst ingegaan op vier afzonderlijke instrumenten binnen de wijkaanpak: de wijkraad, de wijkraadpleging, de raadscommissie voor de wijk en de wijkwethouder. Conclusies en bevindingen ten aanzien van deze instrumenten worden in afzonderlijke hoofdstukken besproken. De hoofdstukken kennen ieder een zelfde structuur. Het algemene functioneren van het betreffende instrument komt eerst aan de orde, vervolgens wordt gekeken naar de relatie met andere instrumenten en/ of organen. In het laatste hoofdstuk wordt op basis van de conclusies en bevindingen een beeld geschetst van de stand van zaken van de wijkaanpak in het eerste deel van de proefperiode. Dit wordt gedaan door het benoemen van de positieve resultaten tot dusver en de knelpunten die aandacht behoeven. Tevens wordt ingegaan op de vooraf geformuleerde meetbare doelen voor 2002 (het eerste deel van de proefperiode).

1 Wijkraad

Functioneren

- De oprichting van de wijkraden is inmiddels voltooid. Er heerst onder bestuurders, wijkbureaus en wijkraden zelf voornamelijk tevredenheid over het resultaat.
- Het stadium van interne organisatie verschilt sterk per wijkraad.
- Wijkraden hebben verschillende verwachtingen van de ondersteuning van het wijkbureau en/ of de wijkmanager. Wijkbureaus denken eveneens verschillend over de ondersteuning aan de wijkraad.
- Aan de bekendheid onder wijkbewoners van de wijkraad en aan de bekendheid van de wijkraad met de wijk moet gewerkt worden.
- Wijkraden hebben nog moeite met het samenstellen van de agenda voor vergaderingen. Ook WMO-leden vinden het soms moeilijk om te bepalen of een onderwerp in de wijkraadsvergadering aan bod moet komen.
- Wijkraden zien een belangrijke rol voor zich weggelegd in het vormen van een wijkvisie.
- Vrijwel alle wijkraden zien het als doelstelling om het gemeentelijk beleid op het gebied van wonen, veiligheid, verkeer, onderhoud en beheer te beïnvloeden en positieve resultaten te behalen voor de wijk.
- Onder veel wijkraden is er verwarring en wordt kritiek geuit over de mate waarin zij betrokken worden bij het wijkprogramma.
- Wijkraden die een (ongevraagd) advies hebben uitgebracht, zijn over het algemeen niet tevreden met de behandeling hiervan.
- Sommige wijkraden hebben zich al beziggehouden met de advisering over de criteria van het leefbaarheidsbudget.
- Een aantal wijkraden vindt de proefperiode van de wijkaanpak te kort om concrete resultaten te kunnen boeken.

Relatie met andere instrumenten/ organen

- Veel wijkraadleden zijn kritisch over de bekendheid en het draagvlak van de wijkraad bij de gemeentelijke diensten.
 - Het contact tussen de wijkraad en de raadscommissie voor de wijk verschilt sterk per wijk.
 - Niet alle wijkraden zijn tevreden over het contact met en het optreden van de wijkwethouder.
-

1.1 Inleiding

Met de installatie van de wijkraad Zuidwest in oktober 2002 hebben alle Utrechtse wijken een wijkraad. De wijkraad is een onafhankelijk en zelfstandig adviesorgaan. De leden van deze raad zijn betrokken en actieve mensen die wonen of werken in de wijk. Ze worden niet gekozen, maar melden zichzelf aan. De wijkraad adviseert het college van burgemeester en wethouders gevraagd en ongevraagd. De wijkraden dienen een sleutelrol te vervullen in het versterken van de betrokkenheid van bewoners bij hun wijk en bij het beleid.

1.2 Functioneren

Tevredenheid over samenstelling wijkraden

De oprichting van de wijkraden en de selectie van de wijkraadleden is niet voor elke wijk op dezelfde manier gegaan. Soms heeft de oude overleggroep een actieve rol gespeeld, in andere gevallen heeft de wijkwethouder samen met de wijkmanager de selectie gemaakt. Over het algemeen heeft de oprichting van de wijkraad het wijkbureau veel tijd gekost. Er heerst onder bestuurders, wijkbureaus en wijkraden voornamelijk tevredenheid over de samenstelling van de wijkraden.

Tot nu toe wordt het feit dat de leden op persoonlijke titel zitting hebben in de wijkraden, maar tegelijkertijd ook verbonden en soms zelfs afgevaardigd zijn door groeperingen of organisaties, niet als bijzonder problematisch ervaren. Hetzelfde kan gezegd worden over het niet gekozen, maar geselecteerd zijn. Juist omdat de leden (slechts) aangewezen zijn, voelen zij de noodzaak om extra hard te werken aan draagvlak in de wijk.

Stadium van interne organisatie verschilt sterk per wijkraad

De werkwijzen van de wijkraden variëren. Sommige werken met thematische werkgroepen of kamers. Een kamer behandelt onderwerpen die verband houden met een bepaalde gemeentelijke dienst. Een werkgroep is binnen de kaders van een bepaald thema ten aanzien van de gemeentelijke diensten meer integraal bezig. Ook wordt er nog veel plenair gewerkt. Duidelijk is dat een werkbare, op de mogelijkheden en behoeften van de leden afgestemde werkwijze zich in de meeste gevallen nog moet uitkristalliseren. De één is daar verder mee dan de ander.

De meeste wijkraden hechten aan de mogelijkheid zelf hun werkwijze te kiezen. Sommigen vinden de vrijheid die geboden wordt in het ontwikkelen van de eigen werkwijze echter ook een last. Zij menen dat wel erg veel energie gaat zitten in het uitvinden van het eigen wiel. Vooral praktische en organisatorische zaken als: 'hoe stel je een begroting op' zouden beter gestandaardiseerd kunnen worden, aldus een aantal wijkraadleden. Ook over de mogelijkheid van externe ondersteuning bestond aanvankelijk geen duidelijkheid.

Wijkraden hebben verschillende verwachtingen van ondersteuning wijkbureau

Enkele wijkraden verwachten nadrukkelijk inhoudelijke ondersteuning vanuit het wijkbureau en met name van de wijkmanager. Sommige wijkbureaus vertellen dat de wijkraad erg op hen leunt of veel sturing verwacht. Andere wijkraden wijzen dergelijke ondersteuning juist af vanwege de ambtelijke positie van de wijkmanager. Zij denken zo beter de onafhankelijkheid ten opzichte van het gemeentelijk apparaat te kunnen bewaren.

Bij diverse wijkraden is er naast inhoudelijke en procesmatige begeleiding ook sprake van materiële ondersteuning door het wijkbureau; bij de één voert het wijkbureau het secretariaat, bij de ander wordt vergaderruimte ter beschikking gesteld. Het algemene gevoel is dat de wijkbureaus veel tijd besteed hebben aan het instellen van de wijkraden. Een aantal wijkraden denkt dat er bezuinigingen gepland zijn op de wijkbureaus en dit baart hen zorgen. Teleurstelling over de mogelijkheden die het wijkbureau voor ondersteuning heeft en/ of biedt wordt eveneens geuit.

Wijkbureaus hebben uiteenlopende ideeën over ondersteuning aan de wijkraden

De wijkbureaus hebben uiteenlopende ideeën over de ondersteuning aan de wijkraden. Sommige wijkmanagers vinden dat de wijkraad zo zelfstandig mogelijk moet opereren, anderen vinden dat veel ondersteuning en overleg noodzakelijk zijn om de wijkraad goed te laten functioneren.

Op het ene wijkbureau is men dan ook zeer regelmatig aanwezig bij wijkraadsvergaderingen, op het andere wijkbureau wil men alleen overleg plegen met de wijkraad wanneer de spelregels dit voorschrijven. De wijkbureaus hebben niet altijd voldoende capaciteit voor ondersteuning van de wijkraad.

Bekendheid wijkbewoners met wijkraad en van wijkraad met de wijk kan beter

De kwestie van een redelijke spreiding over de buurten heeft twee kanten. Enerzijds gaat het om de bekendheid van de wijkraad in de wijk en onder de bewoners. Anderzijds speelt de vraag in hoeverre de wijkraad op de hoogte is van wat er speelt en leeft in de buurten en onder de bewoners. Op beide aspecten doen zich grote verschillen voor tussen de wijken respectievelijk wijkraden. Meerdere wijkraden zijn weinig optimistisch over hun bekendheid onder de bewoners. Daaraan moet gewerkt worden, onder meer door het opzetten van een goede communicatie via de wijkbladen, internet en meer persoonlijke contacten. Ook de wijkraadpleging kan daaraan bijdragen. Daarnaast zal het behalen van resultaten aan de bekendheid moeten bijdragen.

Omgekeerd zijn verschillende wijkraadleden ook kritisch naar zichzelf als het gaat om hun bekendheid met de wijk. Ook dat heeft de aandacht. Een optimale verbinding met de wijk op beide aspecten wordt gezien als belangrijk voor een goede positie van de wijkraad in het overleg met de gemeente. Daarbij speelt voor sommige wijkraden de vraag mee hoe zij zich moeten of kunnen verhouden tot bestaande vormen van bewonersorganisaties, zoals buurtcomités.

Wijkraden hebben moeite met opstellen agenda voor vergaderingen

De meeste wijkraden worstelen nog met wat belangrijke agendapunten zijn. Deze zoektocht maakt onderdeel uit van de opstartfase waarin de meeste wijkraden zich bevinden.

In meerdere wijken is er een agendacommissie waarin zowel de wijkraad (voorzitter) als het wijkbureau (-assistent- wijkmanager) vertegenwoordigd zijn. In andere wijken is er inbreng vanuit het wijkbureau, maar ligt de verantwoordelijkheid bij de wijkraad om de agenda op te stellen.

De wijkraadvertegenwoordigers tonen zich over het algemeen wel optimistisch over de mogelijkheid langzaam naar een eigen agenda toe te kunnen groeien. De wijkraden willen niet te veel details (een klein straatgebonden probleem, een klacht, een beheersprobleem) bespreken. Die insteek lijkt vrij breed gedeeld te worden door de leden van de wijkraden. Wel wordt het belangrijk gevonden individuele signalen serieus te nemen en deze door te spelen naar de juiste persoon, afdeling of organisatie.

WMO-leden vinden het soms ook moeilijk of onderwerp in wijkraadsvergadering moet komen

Verschillende WMO-leden geven aan dat het soms moeilijk is te bepalen of een onderwerp in de wijkraadsvergadering moet komen:

- Er is in meerdere wijken discussie gevoerd over de wenselijkheid om vertrouwelijke stukken te bespreken. Ervoor pleit dat vroegtijdige informatie meer mogelijkheid geeft tot daadwerkelijke

beïnvloeding. Ertegen pleit dat wijkraadleden dan buiten de wijkraad niet vrijelijk kunnen spreken over alle informatie waarover zij beschikken.

- Er is een risico dat voor teveel zaken de wijkraad wordt ingeschakeld. Op deze manier krijgt de wijkraad teveel voor de kiezen, waardoor ze hun hoofdtaak (het wijkprogramma) uit het oog kunnen verliezen.
- De verleiding zal voor wijkraadleden groot zijn om over details te praten, denken sommige WMO-leden.
- Sommige onderwerpen zijn te ingewikkeld om een advies over te vragen aan de wijkraad.

Wijkraden: belangrijke rol in het vormen van een wijkvisie

Veel wijkraden beschouwen het als een belangrijke taak een visie te ontwikkelen op hun wijk om richting te geven aan het werk van de wijkraad. In een aantal gevallen wordt de wijkraadpleging hierop ingezet. Het ontwikkelen van een wijkvisie is een onderwerp dat bij een aantal wijkraden hoger op de agenda staat dan het wijkprogramma. Dit laatste wordt gezien als een operationalisering van de wijkvisie. Het wijkprogramma moet aan de wijkvisie worden getoetst. Anderen beschouwen de wijkvisie als iets dat moet worden verwerkt in het wijkprogramma.

Enkele wijkraden geven aan zich ook over wijkoverstijgende, stedelijke thema's te willen buigen, voor zover die van invloed zijn op de wijk. Zij verwachten daarbij wel nog enige discussie met de gemeente over de definiëring van wat als stedelijk of wijkgebonden kan worden aangemerkt.

Wijkraden willen gemeentelijk beleid beïnvloeden

Vrijwel unaniem wordt als doelstelling gezien het beïnvloeden van het gemeentelijk beleid op het gebied van wonen, veiligheid, verkeer, onderhoud en beheer en daar voor de wijk positieve resultaten mee te bereiken. Op functioneel niveau wordt het doel van een wijkraad vaak omschreven als het vervullen van een intermediaire rol tussen de wijk en het gemeentebestuur. Ook genoemd wordt het willen bijdragen aan het verbeteren van onderlinge relaties in de wijk.

Veel wijkraadleden zijn kritisch over de bekendheid van de wijkraad bij de gemeentelijke diensten. Zij vragen zich af in hoeverre buiten het Team Wijkaanpak in Uitvoering de betrokken diensten op de hoogte zijn, dan wel of het concept wijkraad door deze diensten wel voldoende gedragen wordt. Voor enkele wijkraden zijn deze ervaringen een reden om zich nu al te bezinnen op hun rol en positie en daar een eigen visie op te willen ontwikkelen. Andere wijkraden zijn vooral bezorgd dat na de, in hun ogen te korte proefperiode, het experiment met de wijkraden beëindigd zal worden.

Verwarring over en kritiek op invloed wijkprogramma

Hier en daar heerst verwarring en wordt kritiek geuit over de mate waarin de wijkraad betrokken wordt bij het wijkprogramma. Dit vloeit voornamelijk voort uit het gegeven dat deze wijkprogramma's al opgesteld zijn, terwijl volgens de spelregels de wijkraden mede op basis van een wijkraadpleging een nadrukkelijke rol is toebedacht in de totstandkoming ervan.

Met het oog op hetgeen hierover in de spelregels vermeld staat – de spelregels vermelden duidelijk dat er reeds sprake is van een wijkprogramma per wijk, maar ook de mogelijkheid en voorwaarden om hierin wijzigingen aan te brengen – lijkt er vooral sprake te zijn van een tekort aan communicatie hierover. Hoewel de spelregels wel degelijk ruimte bieden voor bijstelling van de bestaande programma's wordt die ruimte door een aantal wijkraden niet als zodanig ervaren. Integendeel, zij ervaren het bestaande programma als een voldongen feit. Feit is dat de

wijkprogramma's voor 2003 al begin 2002, dus voor de start van de wijkraden, grotendeels opgesteld zijn. Wel bestaat nog de mogelijkheid tot het suggereren van kleine wijzigingen. Hiervan hebben enkele wijkraden gebruik gemaakt.

Andere wijkraden zijn nog niet zover dat ze zich met inhoudelijke thema's zoals het wijkprogramma bezighouden. Wijkraden die in het najaar 2002 zijn opgericht, hebben het grootste deel van de tijd tot nu toe besteed aan het op de rails zetten van de wijkraad, het werken aan teambuilding en het met elkaar ontwikkelen van werkwijzen. Deze wijkraden hebben hun mogelijkheid om invloed te hebben op het wijkprogramma nog niet kunnen benutten. Pas in het wijkprogramma 2004 zal in de meeste wijken sprake kunnen zijn van (herkenbare) invloed van de wijkraad.

Ontevredenheid over behandeling adviezen wijkraad

Naast invloed op het wijkprogramma, bieden de spelregels aan de wijkraden de mogelijkheid om, waar zij dat nodig achten of daartoe gevraagd worden, aanvullende of corrigerende adviezen (die uiteraard later weer in wijkvisies en/ of wijkprogramma's vertaald kunnen worden) uit te brengen. Hiervan heeft een aantal wijkraden al enthousiast gebruik gemaakt.

Tot nu toe hebben alleen de al wat langer bestaande wijkraden adviezen uitgebracht. Meestal gaat het daarbij om ongevroegde adviezen. In enkele gevallen is een wijkraad om advies gevraagd. De betrokken wijkraden zijn over het algemeen niet tevreden over de behandeling ervan door de gemeente. Meerdere keren wordt het uitblijven van een reactie door het college, in strijd met de overeengekomen spelregels, genoemd. Eén wijkraad geeft aan zeer teleurgesteld te zijn over de in haar visie negatieve en weinig inhoudelijke reactie op haar advies. Voor de betrokken wijkraad was dit aanleiding tot een herbezinning op de rol en positie die zij in wil nemen. De commotie rond dit afgewezen advies werd in meerdere gesprekken door andere wijkraden ter sprake gebracht.

Binnen sommige wijkraden is er onbegrip over het moeten uitbrengen van adviezen die pas over een aantal jaren gehonoreerd kunnen worden, terwijl de daaraan verbonden kwesties hier en nu spelen. Anderen zijn minder kritisch, maar ervaren het wel als lastig om op de rijdende gemeentelijke trein te moeten springen. Dit wordt voor een deel veroorzaakt door het ervaren gebrek aan informatie, maar ook door de eigen relatieve onervarenheid met beleidsprocessen.

Advisering over criteria besteding leefbaarheidsbudget door sommigen al opgepakt

In de spelregels van de wijkaanpak staat dat wijkraden mogen adviseren over de criteria voor de besteding van het leefbaarheidsbudget. Sommige wijkraden hebben dit reeds opgepakt. Zo is de wijkraad Binnenstad hier eind 2002 actief mee bezig geweest.

Proefperiode te kort voor concrete resultaten

Veel gesprekspartners hebben vraagtekens geplaatst bij het moment waarop deze evaluatie wordt uitgevoerd. Ook de proefperiode wordt door een aantal wijkraden als veel te kort beschouwd. Er is meer tijd nodig. Men verwacht niet over een half jaar veel concrete resultaten bereikt te hebben in termen van 'meetbare doelen'.

Wel verwachten de wijkraden vooruitgang te kunnen boeken. Daarbij grijpt men terug op de afgelopen periode die zeker niet zonder resultaat was. Het proces van het opstarten van de wijkraden is over het algemeen positief verlopen. Vooral het op eigen kracht werken aan teamvorming en van daaruit aan een gezamenlijke visie, wordt als stimulerend ervaren. Dat de wijkraden daarin van de gemeente de vrije hand hebben gekregen wordt op prijs gesteld.

1.3 Relatie met andere instrumenten/organen

Veel wijkraadleden kritisch over bekendheid en draagvlak bij vakdiensten

De wijkraden die al wat langer van start zijn en inmiddels één of meerdere adviezen hebben uitgebracht of op een andere manier inhoudelijk werk hebben verricht, zijn niet altijd positief over het uitkomen van hun verwachtingen. Een aantal wijkraadleden is teleurgesteld over het niet of niet tijdig reageren door de gemeente op uitgebrachte adviezen of het, in hun ogen, zonder nadere argumentatie naast zich neer leggen van adviezen. Zij zijn ook kritisch over de bekendheid van de wijkraad bij de gemeentelijke diensten. Men vraagt zich af in hoeverre de betrokken diensten op de hoogte zijn van het bestaan van de wijkraad, dan wel of het concept wijkraad door deze diensten voldoende wordt gedragen. Voor enkele wijkraden is dit een reden om zich nu al te bezinnen op hun rol en positie en daar een eigen visie op te ontwikkelen. Andere wijkraden zijn vooral bezorgd dat het fenomeen na de proefperiode wordt afgeschaft.

Vanuit verschillende vakdiensten wordt gezegd dat men wel positief is over de wijkaanpak. Sommige medewerkers van vakdiensten zijn echter minder enthousiast. Zo is het voor hen vaak onduidelijk wat nu precies de functie is van de wijkraad. Een vraag die opkomt is bijvoorbeeld waar een advies van de vakdienst neergelegd moet worden. Is dit bij de wijkraad of bij de raadscommissie voor de wijk? De wijkraad wordt ook gezien als een bedreiging. Binnen de vakdiensten zou al sprake zijn van tijdgebrek en dit wordt volgens sommige medewerkers met de komst van de wijkraad alleen nog maar erger.

Contact wijkraad en raadscommissie voor de wijk is per wijk verschillend

Wijkraden krijgen meestal uitnodigingen voor de vergadering van de raadscommissie voor de wijk. Af en toe worden deze ook bezocht. Raadscommissieleden bezoeken doorgaans geen bijeenkomsten van de wijkraden. Als dat wel gebeurt, gebeurt dat in de meeste gevallen op persoonlijke titel. In tenminste één van de wijken is de relatie met de raadscommissie voor de wijk goed; er is sprake van regelmatige contacten en informatie-uitwisseling. In sommige andere wijken is er echter weinig contact tussen wijkraad en raadscommissie. Deze wijkraden zien niet direct het nut van de raadscommissies voor de wijken en zijn verbaasd over het feit dat zij vaak voor een groot deel uit plaatsvervaarders bestaan. Het 'imago' van de raadscommissies voor de wijken is dan ook niet altijd positief. Bij sommige wijkraden bestaat bijvoorbeeld de indruk dat een volle zaal met wijkbewoners voor een raadscommissie voor de wijk vaak de reden is mee te gaan met bepaalde voorstellen, terwijl dit niet altijd kan worden waargemaakt.

Mogelijke opheffing raadscommissies voor de wijken leidt tot onduidelijkheid

De motie in de gemeenteraad over de afschaffing van de raadscommissie voor de wijk is voor sommige wijkraden uit de lucht komen vallen. De evaluatie is niet afgewacht en bovendien heeft er geen overleg plaatsgevonden met de wijkraden. De redenen waarom de raadscommissies voor de wijken zouden moeten worden opgeheven zijn niet geheel duidelijk. Deze onduidelijkheid wordt nog groter door het feit dat er vanuit diverse hoeken verschillende argumenten worden gegeven. De mogelijke afschaffing van de raadscommissies voor de wijken leidt bij veel wijkraadleden tot verwarring over de taken en functies van de wijkraad zélf. Sommige wijkraadleden vrezen dat de druk op de wijkraad zal toenemen. De wijkraad zou meer taken kunnen krijgen zonder dat al duidelijk is of zij deze aankan. Anderen zien juist het belang van het bestaan van de wijkraad

toenemen wanneer de raadscommissies worden opgeheven. In ieder geval één wijkraad verwacht dat daardoor meer duidelijkheid zal komen over de positie van de wijkraad.

Niet alle wijkraden tevreden over relatie met wijkwethouder

Het contact tussen de wijkraad en de wijkwethouder is niet vanzelfsprekend. Sommige wijkraden hebben niet of nauwelijks contact met de wijkwethouder en zijn kritisch over zijn of haar optreden en positie in de wijk. In sommige gevallen waarin weinig contact is, bestaat wel de behoefte hieraan. Zo wil men onder andere graag van gedachten wisselen met de wijkwethouder over de status van de adviezen van de wijkraad in het besluitvormingsproces. Hierover bestaat onzekerheid. Wijkwethouders zijn echter te druk om intensief mee in gesprek te gaan. Sommige wijkraadleden hebben wel begrip voor het optreden van de wijkwethouder, voor hem of haar is het werken met wijkraden immers ook nog nieuw.

In sommige wijken vindt er wel structureel contact plaats met de wijkwethouder. In tenminste één wijk is er zowel informeel als formeel contact. Dat vindt plaats in de vorm van een vierhoeksgesprek, waarbij behalve de wijkwethouder en de wijkraadvoorzitter ook de voorzitter van de raadscommissie voor de wijk en de wijkmanager aanwezig zijn. Voorzien is dat dit gesprek waarschijnlijk één keer in de vier of zes weken plaats zal vinden.

2 Wijkraadpleging

Functioneren

- Veel wijkraden zijn later dan gepland gestart, waardoor het houden van een wijkraadpleging langer op zich laat wachten dan aanvankelijk de bedoeling was.
 - Een groot deel van de wijkraden wil twee maal tijdens de proefperiode van de wijkaanpak een wijkraadpleging houden. In 2002 zijn de wijkraden echter nog niet toegekomen aan het houden van een wijkraadpleging. Bij veel wijkraden leeft dan ook de vraag of het budget van 2002 alsnog gebruikt kan worden voor de wijkraadplegingen in 2003.
 - De betrokkenheid van het wijkbureau bij de planvorming en uitvoering van de wijkraadpleging verschilt per wijk.
 - De opvattingen over hoe een wijkraadpleging eruit zou moeten zien, zijn per wijkraad sterk verschillend.
-

2.1 Inleiding

De wijkraadpleging is één van de instrumenten binnen de wijkaanpak om de bewoners van een wijk actief te consulteren over diverse ontwikkelingen en/ of thema's. Wijkraadpleging is volgens de spelregels van de wijkaanpak een verantwoordelijkheid van de wijkraad en de gemeente samen. De spelregels geven weinig uitsluitend over de inhoud en de manier waarop de wijkraadpleging gehouden moet worden. Het enige wat erover wordt gezegd, is dat er in de consultatie onder wijkbewoners aandacht moet worden besteed aan territoriale aspecten, verschillende thema's en dat deze gericht is op verschillende doelgroepen. In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de manier waarop de wijkraadpleging wordt opgepakt en welke visie de diverse betrokkenen hebben op het instrument.

2.2 Functioneren

Veel wijkraden zijn later met opstarten wijkraadpleging

In alle tien wijken van Utrecht zijn inmiddels wijkraden gestart. Omdat dit voor een aantal wijkraden echter later het geval was dan aanvankelijk gepland, had dit ook consequenties voor de planning van de wijkraadpleging. Idealiter moest de wijkraadpleging, gezien de beleidscyclus, in het najaar van 2002 gehouden worden. Voor alle wijkraden was dit onhaalbaar. Door de verlate start hebben zij zich in eerste instantie op de eigen organisatie gericht. Wijkraden die eerder zijn geïnstalleerd, hebben vaak wel nagedacht over wijkraadpleging in een speciaal gevormde werkgroep, maar zijn er om andere redenen niet in geslaagd de planning te halen.

Onduidelijkheid over het budget van 2002

De jaren 2002 en 2003 hebben ieder een eigen budget van € 15.882 per wijkraad die te gebruiken is voor de wijkraadpleging. In 2002 heeft echter nog geen wijkraadpleging plaatsgevonden. Een aantal wijkraden heeft het voornemen om in het voorjaar van 2003 een onderzoek onder wijkbewoners te houden. Het is de bedoeling dat er vervolgens in het najaar van 2003 nog een

wijkraadpleging volgt. Op deze manier wordt toch nog voldaan aan de spelregels van de proefperiode van de wijkaanpak, namelijk dat er gedurende deze periode twee keer een wijkraadpleging gehouden wordt. Veel wijkraadleden hebben dan ook de vraag of zij nog een beroep kunnen doen op het budget van 2002.

Samenwerking wijkbureaus en wijkraden verschilt

In de spelregels van de wijkaanpak staat dat de realisatie van de wijkraadpleging een verantwoordelijkheid is van zowel de wijkraad als het wijkbureau. In de praktijk blijkt de betrokkenheid van de wijkbureaus bij de planvorming en uitvoering van de wijkraadpleging sterk te verschillen. Sommige wijkbureaus zijn van mening dat de wijkraadpleging zoveel mogelijk overgelaten dient te worden aan de wijkraad zélf. In deze gevallen handelt de wijkraad (meestal een werkgroep) dan ook zelfstandig en koppelt informatie over de voortgang van de wijkraadpleging enkel op hoofdlijnen terug aan het wijkbureau. Andere wijkbureaus zijn echter van mening dat zij dicht betrokken moeten zijn bij het onderzoek. Immers, zowel de wijkraad als het wijkbureau hebben een verantwoordelijkheid bij de totstandkoming ervan. In deze gevallen is het meestal een assistent-wijkmanager die aanschuift bij de vergaderingen van de werkgroep die gaat over de wijkraadpleging.

Wijkraden weten de weg te vinden naar Bestuursinformatie

De wijkraden die een start hebben gemaakt met het denken over en, in sommige gevallen, het opstarten van de wijkraadpleging weten goed de weg te vinden naar Bestuursinformatie. Iedere wijkraad heeft over 2002/ 2003 recht op vijftig uur ondersteuning vanuit Bestuursinformatie. Deze uren kunnen gebruikt worden voor advies over de onderzoeksmethodiek, het aanvragen van offertes, het begeleiden van uitbesteed onderzoek en het aanleveren van allerhande gegevens waarover de afdeling beschikt. Meer dan de helft van de wijkraden heeft op enige wijze contact gezocht met Bestuursinformatie voor ondersteuning. Ook het Participatieteam van de afdeling Concerncommunicatie heeft reeds met enkele wijkraden contact gehad.

Opvattingen over vorm wijkraadpleging verschillen sterk

De afdeling Bestuursinformatie is er een voorstander van om de wijkraadpleging, zeker de eerste keer, tot een aantal thema's te beperken (één à twee), zodat de wijkraadpleging beheersbaar blijft. Als onderzoeksmethodiek kunnen naar de mening van Bestuursinformatie verschillende vormen gekozen worden, zoals kwantitatief ingestoken onderzoek (bijvoorbeeld een representatieve enquête) of juist meer kwalitatief onderzoek (bijvoorbeeld groepsgesprekken). Wijkraden hebben echter vaak een eigen idee over de invulling van de wijkraadpleging en kiezen een ander pad. Onderling verschillen de visies van de wijkraden op het onderzoek onder wijkbewoners ook sterk. Dit wordt mogelijk gemaakt door het feit dat er in de spelregels geen specifieke eisen zijn gesteld over vorm en inhoud. Het gevolg hiervan zal zijn dat er grote verschillen zullen bestaan tussen de diverse wijkraadplegingen qua onderzoeksmethodiek, onderwerp en uiteindelijk resultaat.

Wijkraden blijken met name op twee punten verschillend te denken over wijkraadpleging:

- **Onderzoeksmethodiek**
Sommige wijkraden zijn van mening dat een wijkraadpleging door middel van een enquête gehouden moet worden onder alle bewoners van een wijk (en dus niet door middel van een representatieve steekproef). Zo kan iedereen zijn of haar mening geven. In deze wijze van

onderzoek ziet men ook een ander voordeel; het geeft de wijkraad bekendheid in de wijk. Andere wijkraden vinden echter dat een wijkraadpleging niet op een dergelijke uitgebreide schaal hoeft plaats te vinden. Ook zien zij andere onderzoeksmethoden voor een wijkraadpleging dan het afnemen van een enquête. Zo kunnen groepsgesprekken volgens hen ook waardevolle informatie opleveren.

- **Onderwerp van wijkraadpleging**

Een aantal wijkraden is van mening dat een wijkraadpleging zo breed mogelijk moet zijn. Allerhande onderwerpen moeten volgens hen in het onderzoek terugkomen. In sommige gevallen is het de bedoeling om een wijkvisie, al dan niet opgesteld door de wijkraad, te toetsen door middel van de wijkraadpleging. Andere wijkraden vinden dat een veelheid aan onderwerpen afbreuk doet aan de uitvoerbaarheid van het onderzoek. Zij hebben een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste thema's en hebben daar bewust een selectie uit gemaakt. Deze wijkraden zijn voornemens een wijkraadpleging te houden op één of twee thema's. Ook op wijkbureaus blijkt er onduidelijkheid te bestaan over de vorm van wijkraadpleging. Zo zijn er vragen over de grootte van een steekproef en de representativiteit daarvan.

Budget vraagt om keuzes maken

Wijkraden die al wat verder zijn in het opzetten van de wijkraadpleging bemerken dat het budget dat beschikbaar is, vraagt om keuzes maken. Kostbare elementen van een wijkraadpleging kunnen onder andere het uitbesteden van onderzoek aan een bureau zijn en/ of het verspreiden van enquêtemateriaal over alle huishoudens van een wijk. Sommige wijkraden vinden echter creatieve oplossingen door zelf een onderdeel van de wijkraadpleging op te nemen, wat de kosten drukt.

Wijkraad Binnenstad en wijkraad West eerste met wijkraadpleging

De wijkraad Binnenstad en de wijkraad West zijn de eerste wijkraden die een wijkraadpleging houden. De wijkraad Binnenstad heeft besloten om zich bij de eerste wijkraadpleging vooral te richten op de reeds actieve groepen in de wijk (ongeveer 35). Dit zijn niet alleen bewonersgroepen, maar ook ondernemers-organisaties. In januari 2003 is een avond georganiseerd door de wijkraad om te inventariseren tegen welke problemen de groepen aanlopen en wat zij van de wijkraad verwachten. Tijdens een buffet konden de deelnemers van de buurtgroepen afwisselend met steeds twee wijkraadleden van gedachten wisselen. De onderwerpen die ter sprake kwamen, waren de samenstelling van de wijkraad, de problemen met veiligheid, het verkeer, het gebrek aan groen en de communicatie van de wijkraad met de achterban. De wijkraad maakt aan de hand van alle opmerkingen een werkplan.

De wijkraad West zal waarschijnlijk in februari de resultaten van een wijkraadpleging gereed hebben. De wijkraad heeft ervoor gekozen om zich in deze wijkraadpleging met name te richten op jongeren. Dit onder meer om contacten te leggen tussen de wijkraad en jongeren in West. Het onderzoek wordt uitgevoerd door Stichting Alexander, een bureau dat gespecialiseerd is in jongerenparticipatie. Het thema jongeren is opgedeeld in twee delen. Het eerste deel richt zich op de voorzieningen voor de jeugd tussen de negen en twaalf jaar in de wijk. Op vier basisscholen in de wijk zal Stichting Alexander een gastles verzorgen. Uitgangspunt van de les is te achterhalen van welke voorzieningen jongeren gebruik maken, wat zij ervan vinden en wat zij missen. Naast deze klassikale bijeenkomst gaat een groepje jongeren met fotocamera's de wijk in om hun standpunten en ideeën te verbeelden. Het tweede deel gaat over de overlast die op verschillende plekken in de

wijk wordt veroorzaakt door jongeren van ongeveer vijftien tot twintig jaar. Eveneens door Stichting Alexander zal een aantal groeps gesprekken gehouden worden met groepjes jongeren waarvan bekend is dat zij overlast veroorzaken. De insteek hierbij is om de communicatie tussen de jongeren en omwonenden te verbeteren. Daarbij wordt niet alleen gevraagd naar de punten waarop de gemeente eventueel tekortschiet, maar wordt ook aandacht besteed aan de mogelijke oplossingen waaraan zij zelf mee kunnen werken. De resultaten van de twee deelonderzoeken worden gepresenteerd tijdens een speciale bijeenkomst. Daarnaast verschijnt er een korte rapportage. Naast het grote thema jongeren, doet wijkraad West zelf ook nog een klein onderzoek dat betrekking heeft op zwerfvuil.

3 Raadscommissie voor de wijk

Functioneren

- Alhoewel de functie en rol van de raadscommissie voor de wijk volgens veel raadscommissieleden op papier helder omschreven staat, blijkt het in de praktijk vaak nog onduidelijk te zijn.
- Raadscommissies voor de wijken bestaan voor een groot deel uit plaatsvervangers. Zij hebben vaak een informatieachterstand, doordat de communicatie tussen het raadslid en zijn of haar plaatsvervanger vaak slecht is. Dat plaatsvervangende raadscommissieleden hierdoor soms standpunten innemen die afwijken van die van de betreffende raadsfracties, wordt niet door iedereen als bezwaarlijk gezien.
- Veel raadscommissieleden hebben nog geen helder beeld van hoe de functie 'ogen en oren van de raad in de wijk' door de raadscommissie ingevuld moet worden.
- De (plaatsvervangende) raadscommissieleden verschillen onderling van mening of zij de wijkwethouder effectief kunnen controleren.
- Er heerst onder de raadscommissieleden grote onduidelijkheid over de rol die de raadscommissie heeft bij de totstandkoming van het wijkprogramma. Meerdere raadscommissieleden geven aan dat de raadscommissie voor de wijk zich niet tot het proces voor de totstandkoming en de vooruitgang van het wijkprogramma moet beperken, maar zich ook met de inhoud ervan zou moeten bemoeien.

Relatie met andere instrumenten/ organen

- De instelling van de wijkraad naast de raadscommissie voor de wijk leidt bij veel (plaatsvervangende) raadscommissieleden tot verwarring over de functie en rol van de twee organen.
 - Niet alle (plaatsvervangende) leden zijn positief over de raadscommissie voor de wijk. Een aantal van hen ziet geen directe meerwaarde van de raadscommissie nu er ook een wijkraad is en pleit ervoor het orgaan af te schaffen.
 - Onder veel (plaatsvervangende) raadscommissieleden bestaat onduidelijkheid wat nu precies in de vakcommissie behandeld moet worden en wat in de raadscommissie voor de wijk.
-

3.1 Inleiding

De raadscommissie voor de wijk is niet geheel nieuw, maar kent een voorganger in de zogenaamde wijkcommissie. In het kader van de wijkaanpak en de dualisering zijn de wijkcommissies 'omgedoopt' tot raadscommissies voor de wijken. De naam is echter niet het enige dat is veranderd. De raadscommissie voor de wijk heeft namelijk andersoortige functies gekregen, waarvan de controle van de wijkwethouder in het kader van de dualisering de meest sprekende is. De raadscommissie voor de wijk heeft in totaal zes functies:

1. Ogen en oren van de raad
2. Het controleren van de wijkwethouder

3. Het bewaken van het proces van totstandkoming van het wijkprogramma
4. Het controleren van de voortgang van het wijkprogramma
5. Het adviseren over het Recht van Initiatief als het college heeft besloten de besluitvorming over te dragen aan de wijkwethouder
6. Het onderhouden van contacten met wijkbewoners en belanghebbenden in de wijk

Veel van deze functies wijken af van de functies die de wijkcommissie had. Uit het onderzoek komt naar voren dat met name de eerste vier functies tot verwarring leiden bij de raadscommissieleden. In dit hoofdstuk wordt hier daarom op ingegaan. Naast het functioneren van de raadscommissies voor de wijken wordt ook aandacht besteed aan de relatie met andere instrumenten en/ of organen binnen de wijkaanpak.

3.2 Functioneren

Rol raadscommissie voor de wijk in praktijk niet helder

De belangrijkste conclusie ten aanzien van het algemene functioneren van de raadscommissie voor de wijk is dat veel van de (plaatsvervangende) raadscommissieleden en raadscommissievoorzitters aangeven dat de functies en de rol van de raadscommissie voor de wijk op papier weliswaar duidelijk omschreven staan, maar dat het in de praktijk nog vaak onduidelijk is wat nu de precieze bedoeling is van het orgaan. In de praktijk bemerken de (plaatsvervangende) raadscommissieleden geen inhoudelijke veranderingen ten opzichte van de oude situatie met de wijkcommissies.

Plaatsvervangende leden hebben vaak informatieachterstand

In het raadsbesluit inzake de raadscommissies voor de wijken wordt over de samenstelling gezegd dat de raadscommissie uit maximaal elf leden bestaat, die door de raad uit haar midden of uit de verkiezingsgroslijst dienen te worden aangewezen. Met name de kleinere fracties in de gemeenteraad blijken van deze laatste optie vaak gebruik te maken. Het inschakelen van plaatsvervangers is volgens (plaatsvervangende) raadscommissieleden van kleine partijen in de Utrechtse gemeenteraad noodzakelijk, omdat het geringe aantal mensen in de raad het werk niet alleen kan doen. Ook raadsleden van de grotere partijen geven aan dat zij gebruik maken van plaatsvervangers. Op deze manier worden de werkzaamheden van de fractieleden verlicht.

Eén van de meest relevante bevindingen ten aanzien van de samenstelling van de raadscommissies voor de wijken is dat het inzetten van plaatsvervangers niet altijd even soepel verloopt. Met name de communicatie tussen plaatsvervangers en de raadsleden die formeel lid zijn van raadscommissies voor de wijken schiet volgens sommige raadscommissieleden tekort. Het gevolg hiervan is volgens hen dat plaatsvervangers soms standpunten innemen die niet overeenkomen met die van de fractie in de gemeenteraad. Opmerkelijk is dat sommige raadscommissieleden dit niet bezwaarlijk vinden. Zij geven aan dat het nooit de bedoeling kan zijn dat de fractie de plaatsvervanger voorschrijft wat hij of zij mag zeggen. Ook komen er volgens sommigen in de raadscommissie voor de wijk nooit zulke zware onderwerpen aan de orde die tot grote problemen zouden kunnen leiden.

Een aantal raadscommissieleden vindt dat plaatsvervangers wél goed functioneren. Deze leden geven aan dat er binnen hun partij structureel overleg is tussen de fractie en de plaatsvervangers om informatie uit te wisselen. Een paar keer per jaar is er een vergadering waarin raadsleden en plaatsvervangers bij elkaar komen en er is vaak contact via de telefoon of per e-mail.

Plaatsvervangers nemen in hun ogen dan ook vrijwel nooit afwijkende standpunten in. Zij zijn van mening dat er zeker gebruik moet worden blijven gemaakt van plaatsvervangende raadscommissieleden, omdat zij een directe meerwaarde hebben. Plaatsvervangers zijn volgens hen experts in het signaleren van zaken die binnen de wijk spelen en hebben dus een directe meerwaarde.

Geen helder beeld invulling van de 'ogen en oren'- functie

In het raadsbesluit over de raadscommissies voor de wijk wordt aangegeven dat één van de functies van dit orgaan het zijn van de ogen en de oren van de raad in de wijk is. Het meest belangrijke onderzoeksresultaat met betrekking tot deze functie is dat veel (plaatsvervangende) raadscommissieleden en voorzitters nog geen helder beeld hebben van de manier waarop die ingevuld moet worden. Er is volgens hen onvoldoende duidelijk gemaakt wat er onder de 'ogen en oren van de raad' verstaan wordt. Weliswaar horen ze zaken van burgers tijdens vergaderingen, maar of dit genoeg is om deze functie te vervullen, weten ze niet.

Enkele (plaatsvervangende) raadscommissieleden zijn van mening dat de onduidelijkheid over deze functie met name wordt veroorzaakt door de instelling van een orgaan dat er ten tijde van de wijkcommissie nog niet was, namelijk de wijkraad. Hierdoor worden volgens sommigen van hen minder geluiden uit de wijk opgevangen dan in de oude situatie.

Discussie over mogelijkheden effectieve uitvoering van controlefunctie

Naast de 'ogen en oren'- functie die de raadscommissie voor de wijk heeft, heeft zij ook een taak in het controleren van de wijkwethouder. Deze nieuwe functie is één van de belangrijkste in het kader van de dualisering. Een belangrijke constatering is dat de (plaatsvervangende) raadscommissieleden onderling van mening verschillen of zij de wijkwethouder effectief kunnen controleren. Sommige (plaatsvervangende) leden zijn ervan overtuigd dat het orgaan de wijkwethouder in zijn of haar functioneren kan controleren. Anderen vinden dat de raadscommissie voor de wijk deze controlefunctie niet effectief kan uitvoeren.

De (plaatsvervangende) raadscommissieleden die positief zijn over de uitvoering van de controle op de wijkwethouder, wijzen op de verschillende middelen die er zijn om deze functie uit te voeren. Deze groep (plaatsvervangende) leden geeft aan dat aan de hand van de volgende zaken de wijkwethouder gecontroleerd kan worden:

1. Klachten van bewoners
2. Contacten met het wijkbureau
3. Aanwezigheid van de wijkwethouder bij vergaderingen van de raadscommissie
4. Voortgangrapportages (rapportage van de wijkwethouder over lopende projecten)

Opmerkelijk is dat de controle van de wijkwethouder op basis van het wijkprogramma door deze groep (plaatsvervangende) raadscommissieleden niet of nauwelijks wordt genoemd. Er bestaan onduidelijkheden hoe de controle op basis van het wijkprogramma ingevuld moet worden.

Een groep (plaatsvervangende) leden is van mening dat de raadscommissie voor de wijk haar controlefunctie niet goed kan uitoefenen. Ten eerste vinden enkele van deze raadscommissieleden dat de functie van controle op de wijkwethouder nog niet voldoende is uitgekristalliseerd. Ten tweede signaleert deze groep diverse aspecten die een effectieve controle onmogelijk maken:

1. Weinig onderwerpen lenen zich voor controle op wijkniveau
2. De wijkwethouder is geen voorzitter meer van de raadscommissie voor de wijk en daardoor niet altijd aanwezig bij vergaderingen
3. De raadscommissie voor de wijk bestaat grotendeels uit plaatsvervangers
4. Leden van de raadscommissie voor de wijk krijgen te weinig informatie, er vindt in een aantal gevallen geen structurele terugkoppeling plaats van de wijkwethouder

De (plaatsvervangende) leden die op de voorgaande aspecten wijzen, vinden vaak dat er van enige controle op de wijkwethouder vooralsnog niet veel merkbaar is.

Onduidelijkheid over rol bij de totstandkoming van het wijkprogramma

Eén van de meest relevante onderzoeksbevindingen ten aanzien van het wijkprogramma is dat veel (plaatsvervangende) raadscommissieleden nog geen idee hebben wat de rol van de raadscommissie voor de wijk is bij de totstandkoming van het wijkprogramma. In het raadsbesluit staat dat de raadscommissie ten aanzien van het wijkprogramma onder andere moet toezien op het proces van het vormen van een wijkprogramma. Zo moet erop worden gelet dat de wijkraad op de juiste momenten wordt geraadpleegd. De manier waarop het toezicht op de totstandkoming van het wijkprogramma moet gebeuren is voor veel (plaatsvervangende) leden echter onduidelijk. In het raadsbesluit staat ook dat de raadscommissie voor de wijk zich ten aanzien van het wijkprogramma moet bezighouden met het proces van de totstandkoming en de uitvoering ervan. Een zeer belangrijk onderzoeksresultaat is dat meerdere (plaatsvervangende) raadscommissieleden het hier niet mee eens blijken te zijn. Zij vinden dat de raadscommissie voor de wijk zich niet tot het proces moet beperken, maar zich ook met de inhoud van het wijkprogramma moet bemoeien.

3.3 Relatie met andere instrumenten/ organen

Wijkraad naast raadscommissie leidt tot verwarring

Eén van de meest opmerkelijke en belangrijke conclusies van het onderzoek naar de raadscommissie voor de wijk is dat er onder de (plaatsvervangende) raadscommissieleden verwarring bestaat over de functie en rol van het orgaan naast de wijkraad. Veel van de discussies tijdens vergaderingen van de raadscommissies voor de wijken gaan dan ook over de functie en rol van de twee organen. In theorie mag deze voor veel (plaatsvervangende) raadscommissieleden helder zijn, maar in de praktijk blijkt deze uiterst moeilijk.

Veel (plaatsvervangende) raadscommissieleden geven aan dat dit ook voor de meeste wijkraadleden niet duidelijk is. Met name onder de leden van de wijkraad zou volgens sommige (plaatsvervangende) raadscommissieleden een 'concurrentiegevoel' kunnen ontstaan. De wijkraad zal volgens hen namelijk soms zaken willen bespreken die ook al in de raadscommissie voor de wijk aan de orde komen.

Wijkraad maakt raadscommissie voor de wijk overbodig

Een zeer cruciale bevinding is dat een redelijk groot aantal (plaatsvervangende) raadscommissieleden zegt dat zij geen directe meerwaarde van de raadscommissie voor de wijk zien. Het argument dat hierbij over het algemeen wordt gebruikt is dat er nu ook een wijkraad bestaat. Dit laatste orgaan maakt de werkzaamheden van de raadscommissie voor de wijk volgens

deze (plaatsvervangende) leden overbodig. Zo wordt volgens hen een belangrijke functie als de 'ogen en oren' in de wijk al vervuld door de wijkraad. Velen hebben dan ook het idee dat er dubbel werk wordt gedaan en pleiten ervoor het orgaan af te schaffen. De wijkraad zou dan op eigen initiatief raadsleden kunnen uitnodigen wanneer zij daar behoefte aan heeft. In veel raadscommissies voor de wijken is hierover regelmatig discussie.

Onduidelijkheid wat in vakcommissie besproken moet worden en wat in raadscommissie

Op de vraag hoe de relatie is met de vakcommissies, antwoorden veel (plaatsvervangende) raadscommissieleden dat het hen vaak onduidelijk is wat in de vakcommissies behandeld moet worden en wat in de raadscommissie voor de wijk. In vergaderingen van de raadscommissies voor de wijken worden er dan ook regelmatig vragen over gesteld. Voor het gevoel van sommige (plaatsvervangende) leden worden tijdens de vergaderingen wel eens onderwerpen besproken waar men het eigenlijk niet over zou moeten hebben. De grens hiervoor is echter moeilijk te bepalen.

4 Wijkwethouder

Functioneren

- De functie van wijkwethouder loopt volgens sommige wethouders nog niet zoals het zou moeten. Volgens hen spreken veel wethouders nog voornamelijk uit het eigen vakgebied (als vakwethouder) en veel minder vanuit de wijk waarvoor men verantwoordelijk is.
- Wijkmanagers oordelen wisselend over de betrokkenheid van hun wijkwethouder bij de wijk. Sommige wijkmanagers vinden dat de wijkwethouder (nog) meer betrokken mag zijn bij de eigen wijk. Andere wijkmanagers vinden de wijkwethouder al erg betrokken.
- Ook wijkraden hebben een wisselend oordeel over de betrokkenheid van hun wijkwethouder. Sommige wijkraden hebben weinig contact met de wijkwethouder maar hebben hieraan wel behoefte.
- Wijkwethouders vinden zichzelf betrokken genoeg bij de wijk.
- De meeste bezoekers van het wijkspreekuur zijn tevreden over het gesprek dat ze hadden met de wethouder. Over de afhandeling zijn veel mensen minder te spreken.
- Verschillende wethouders zien het als een gevaar van het wijkspreekuur dat er toezeggingen gedaan worden op een terrein waar de wijkwethouder geen portefeuillehouder is. Ook vrezen zij 'shopgedrag': bewoners die op verschillende plekken trachten het gewenste antwoord te krijgen op hun vraag. Een zorgvuldige filtering van de vragen en het doorspelen van vragen op het terrein van collega's zien zij als oplossing van dit probleem.
- Veel wijkmanagers vinden dat de bekendheid van het wijkspreekuur moet worden vergroot. Ook vinden zij dat er meer duidelijkheid moet komen over het soort vragen waarvoor het spreekuur is bestemd.

Relatie met andere instrumenten/ organen

- Er is geen eenduidigheid in de manier waarop wethouders om denken te gaan met adviezen van de wijkraad, en met het vragen om advies. Zij staan er wel voor open en verwachten of hopen op verrassende nieuwe inzichten. Er wordt aangegeven dat de verwerking van de adviezen een probleem kan worden, deze leveren namelijk veel extra werk op en er moet capaciteit zijn om deze werkzaamheden te verrichten.

4.1 Inleiding

Het huidige college heeft wijkwethouders benoemd. Zij zijn de ogen en oren van het college in de wijk. Iedere wethouder heeft één of twee wijken in zijn of haar portefeuille. Wijkwethouders zijn bestuurlijk verantwoordelijk voor de totstandkoming en voortgang van het wijkprogramma en de uitvoering van toezeggingen die zijn gedaan tijdens het wijkspreekuur. Op het spreekuur van de wijkwethouder kan iedere wijkbewoner terecht met vragen en ideeën die op de wijk betrekking hebben.

In dit hoofdstuk gaan we in op het wijkwethouderschap ten opzichte van het vakwethouderschap, de betrokkenheid van de wijkwethouder bij de wijk, het wijkspreekuur, en de manier waarop wethouders omgaan met adviezen van de wijkraad.

4.2 Functioneren

Wijkwethouderschap loopt volgens sommigen nog niet zoals het zou moeten

De wethouders verschillen onderling van mening over het huidige functioneren van het wijkwethouderschap. Sommige van hen vinden dat de invulling van deze functie nog niet loopt zoals het zou moeten. Zij geven aan dat veel wethouders momenteel nog voornamelijk als vakwethouder optreden, waarbij het wijkwethouderschap een ondergeschikte rol speelt. Hierbij wordt overigens wel opgemerkt dat er verbetering zichtbaar is. Andere wethouders zien geen problemen bij de invulling van het wijkwethouderschap. Zij geven aan dat zij weliswaar minder tijd besteden aan het wijkwethouderschap, maar dit komt volgens hen voort uit het feit dat dit ook niet de hoofdmoot van het werk als wethouder is.

Wijkmanagers oordelen wisselend over betrokkenheid wijkwethouder

Over het algemeen is het contact tussen de wijkwethouder en de wijkmanager goed en vindt de wijkmanager dat de wijkwethouder redelijk op de hoogte is van zaken die spelen in de wijk. Sommige wijkmanagers zijn zeer te spreken over hun wijkwethouder. Er zijn echter ook verschillende wijkmanagers die vinden dat de wijkwethouder meer betrokken mag zijn. Een aantal van hen vindt dat de wijkwethouder te weinig tijd in de wijk steekt, dat de wethouder zich meer vakwethouder dan wijkwethouder voelt of dat er vaker ad hoc dingen besproken worden dan de voortgang van het wijkprogramma.

Wijkraden hebben wisselend oordeel over betrokkenheid wijkwethouder

Het contact tussen de wijkraad en de wijkwethouder is niet altijd vanzelfsprekend. Sommige wijkraden hebben niet of nauwelijks contact met de wijkwethouder en zijn kritisch over zijn/ haar optreden en positie in de wijk. In sommige gevallen waarin weinig contact is, bestaat hieraan wel behoefte.

Wijkwethouders zijn vaak te druk om intensief mee in gesprek te gaan. Sommige wijkraadleden hebben daarentegen wel begrip voor het optreden van de wijkwethouder, hij moet ook zijn weg nog zoeken.

Meeste wethouders vinden zichzelf betrokken genoeg bij hun wijk

Aan de wethouders is verteld dat een aantal wijkmanagers vindt dat de wijkwethouder meer betrokken mag zijn bij de wijk. Verschillende wethouders reageren hierop heel resoluut dat zij zich niet kunnen voorstellen dat dit op hen betrekking heeft. Anderen zeggen dat de tijd die ze erin kunnen steken nooit genoeg kan zijn. Meestal vinden de wijkwethouders dat zij redelijk of goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen in de wijk.

De wethouders blijken niet allemaal evenveel tijd in hun wijk(en) te steken. De één heeft één keer in de twee weken 'wijkstaf', de ander heeft veel e-mail contact met de wijkmanager. Sommige wethouders hebben iedere week een wijkspreekuur, andere één keer in de drie weken. Sommigen wonen elke vergadering van de raadscommissie voor de wijk bij, anderen doen dit (soms uit principe) niet.

Tevredenheid over gesprek met wijkwethouder, ontevredenheid over afhandeling

Bijna alle bezoekers van het wijkspreekuur zijn tevreden. Ze vinden het een goed instrument en willen het behouden. Door het wijkspreekuur hebben de bezoekers het gevoel dat de wijkwethouders willen luisteren naar bewoners en belangstelling hebben voor wat zich in de wijk

afspeelt. Over het algemeen waren bezoekers enthousiast over het gesprek. De wijkwethouders hadden, vonden zij, aandacht voor hun probleem en waren bereid naar hen te luisteren.

De keerzijde van de medaille is de afhandeling. Doordat veel bezoekers niets meer op hun vraag hebben gehoord, kregen ze de indruk dat het bestuur niets met het probleem heeft gedaan. Ze hadden, sneller en beter resultaat verwacht. Hierdoor heeft een aanzienlijk deel uiteindelijk toch een gevoel van teleurstelling aan het bezoek overgehouden. Om iets aan de afhandeling van vragen en/ of klachten te doen, is een besluit genomen tot het opzetten van een informatie- en volgsysteem. De dienst Wijken volgt de resultaten van dit systeem. Uiteraard zal de mate waarin vakwethouders en vakdiensten zaken tot een goede afhandeling brengen en toezeggingen nakomen bepalend zijn voor de noodzakelijke verbetering.

Zorgvuldige filtering van vragen en doorspelen van vragen op terrein collega's

Volgens de wijkwethouders moet voorkomen worden dat bewoners via verschillende wegen en op diverse plekken proberen het gewenste antwoord krijgen op hun vraag. Een zorgvuldige filtering van gestelde vragen zien zij als oplossing van dit probleem.

Daarnaast is het volgens de wijkwethouders moeilijk om vragen te beantwoorden die onder de portefeuille van andere wethouders vallen. Wanneer deze vragen wel tijdens het wijkspreekuur aan de orde komen, dan vinden de wijkwethouders dat zij ervoor moeten zorgen dat deze op de goede plek terechtkomen. De bezoekers moeten niet naar een andere wethouder verwezen worden.

Wijkmanagers: bekendheid van het wijkspreekuur mag groter

De meeste wijkmanagers en enkele wijkwethouders zijn van mening dat aan de bekendheid van het wijkspreekuur het één en ander schort en dat voor het bereiken van nieuwe groepen, waaronder allochtone bewoners, meer (publicitaire) inspanningen nuttig zouden zijn. Daar staat de mening van enkele betrokkenen tegenover, die vinden dat de bewoners die belangstelling hebben de weg naar het wijkspreekuur wel weten te vinden.

Met name wijkmanagers en bezoekers vinden dat het niet voldoende helder is voor welk soort vragen het spreekuur bestemd is. Zij zijn van mening dat hier meer duidelijkheid over moet komen.

4.3 Relatie met andere instrumenten/ organen

Nog geen eenduidigheid in het omgaan met advies van de wijkraad

Meerdere wethouders verwachten dat wanneer de wijkraden eenmaal goed van start zijn gegaan, zij veel adviezen gaan geven. Zij hopen of verwachten dat dit kan leiden tot originele, vernieuwende of verrassende inzichten. Een aantal keer ziet men echter ook problemen. Deze problemen hebben vooral te maken met de organisatie van het gemeentelijk apparaat:

- De gemeente kan geen snel en adequaat antwoord geven als de wijkraad een advies geeft. Wanneer een advies in het ambtelijk apparaat terechtkomt is het niet meer goed te volgen.
- De adviezen van de wijkraad zullen veel werk genereren. Er is een te grote vraag gecreëerd voor de capaciteit die kan worden geboden.

Er wordt wel een aantal keer gezegd of de hoop uitgesproken dat de problemen die er zijn, beginners problemen zijn.

Geen vastomlijnde ideeën over het vragen om advies aan de wijkraad

Verschillende wethouders hebben zich nog niet verdiept in de mogelijkheid om advies te vragen aan de wijkraad over een bepaald onderwerp. De meeste van hen staan er echter positief tegenover. Het kan zijn dat het bestuur het advies niet overneemt. Het is dan belangrijk dat dit gemotiveerd wordt.

5 Wijkaanpak: stand van zaken

Positieve resultaten tot dusver

- De leden van de wijkraden zijn initiatiefrijk en de samenstelling is heterogeen.
- De wijkraden hebben veel ambities en ideeën. Indien zij in de toekomst snellere en ook positieve reacties krijgen op uitgebrachte adviezen, zullen zij zeker ambitieus blijven en vooruitgang boeken.
- Dat de gemeente de wijkraden de vrije hand heeft gegeven in welke werkwijze zij willen hanteren wordt als stimulerend ervaren door de wijkraden. Het is echter belangrijk om een aantal praktische en organisatorische zaken te standaardiseren.
- Het gesprek met de wijkwethouder tijdens het wijkspreekuur wordt positief beoordeeld door bezoekers. De mate waarin vakwethouders en vakdiensten zaken tot een goede afhandeling brengen en toezeggingen nakomen is bepalend voor de noodzakelijke verbetering van het afhandelingsresultaat. De opzet van een informatie- en volgsysteem, waartoe is besloten, kan hierbij ondersteunend werken.

Knelpunten die aandacht behoeven

- Er bestaan onduidelijkheden over het hanteren van diverse instrumenten en over de relatie van de verschillende organen ten opzichte van elkaar. Veel discussies in bijvoorbeeld de wijkraad of de raadscommissie voor de wijk gaan hierover.
- De functies en taken van de organen zélf zijn voor de betrokkenen eveneens niet helemaal duidelijk.
- De gemeentelijke organisatie is nog niet goed afgestemd op de nieuwe situatie met wijkraden.
- Er bestaat binnen de gemeentelijke organisatie nog geen vaste structuur voor het omgaan met (ongevraagde) adviezen van de wijkraden.

Meetbare doelen

- De meetbare doelen van 2002 zijn voor een deel niet bereikt. Er zijn tien wijkraden met succes opgericht, maar door de verlate start waren de meeste overige doelstellingen niet (volledig) te realiseren. In de eerste helft van 2003 zullen deze doelen naar verwachting wel bereikt worden.
-

5.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken zijn de belangrijkste resultaten besproken van de onderzoeken naar de afzonderlijke instrumenten en organen binnen de wijkaanpak. In dit hoofdstuk worden deze conclusies en bevindingen op elkaar betrokken en wordt er een beeld geschetst van de stand van zaken van de proefperiode van de wijkaanpak. Dit beeld wordt gevormd door het benoemen van de positieve resultaten in het eerste deel van de proefperiode en de knelpunten die nadere aandacht behoeven. Ook wordt er ingegaan op de vooraf geformuleerde meetbare doelen voor 2002 (het eerste deel van de proefperiode).

5.2 Positieve resultaten tot dusver

- De leden van de wijkraden zijn initiatiefrijk en de samenstelling is heterogeen.

De oprichting van de wijkraden heeft over het algemeen veel tijd gekost, maar is succesvol verlopen. Er zijn veel initiatiefrijke mensen bereid gevonden zich in te zetten. Over het algemeen heerst er tevredenheid over de samenstelling van de wijkraden, onder bestuurders, WMO-leden en wijkraadleden.

Binnen de wijkraden is sprake van een heterogene samenstelling naar geslacht en leeftijd. Spreiding van de leden over de verschillende buurten is bijna overal gelukt. In de meeste wijkraden is de deelname van allochtonen goed vooruitgegaan. Deze deelname blijft in sommige wijken, gezien de bevolkingssamenstelling, echter nog wat achter. Hieraan wordt gewerkt door het opzetten van pro-actieve wervingscampagnes.

- De wijkraden hebben veel ambities en ideeën. Indien zij in de toekomst snellere en ook positieve reacties krijgen op uitgebrachte adviezen, zullen zij zeker ambitieus blijven en vooruitgang boeken.

De wijkraden verwachten niet over een half jaar veel concrete resultaten bereikt te hebben in termen van 'meetbare doelen' maar zij verwachten wel vooruitgang te kunnen boeken. Men grijpt daarbij terug op de afgelopen periode die zeker niet zonder resultaat was: er is gewerkt aan teamvorming en aan een gezamenlijke visie, een aantal langer bestaande wijkraden heeft al adviezen uitgebracht of anderszins inhoudelijk werk verricht en verschillende wijkraden zijn actief bezig met de wijkraadpleging.

Het is echter belangrijk dat de wijkraden (positieve) respons krijgen op hun activiteiten. Wijkraden zijn hierover niet altijd positief. Binnen een aantal WMO's wordt de vrees uitgesproken dat de invloed van de wijkraden uiteindelijk klein zal zijn en dat dit tot teleurstellingen leidt voor de wijkraden.

- Dat de gemeente de wijkraden de vrije hand heeft gegeven in welke werkwijze zij willen hanteren wordt als stimulerend ervaren door de wijkraden. Het is echter belangrijk om een aantal praktische en organisatorische zaken te standaardiseren.

De meeste wijkraden hechten waarde aan de mogelijkheid zelf hun werkwijze te kiezen. Sommige vinden wel dat er erg veel energie gaat zitten in het uitvinden van het eigen wiel. Vooral praktische en organisatorische zaken als 'hoe stel je een begroting op' zouden beter gestandaardiseerd kunnen worden aldus een aantal wijkraadleden.

- Het gesprek met de wijkwethouder tijdens het wijkspreekuur wordt positief beoordeeld door bezoekers. De mate waarin vakwethouders en vakdiensten zaken tot een goede afhandeling brengen en toezeggingen nakomen is bepalend voor de noodzakelijke verbetering van het afhandelingsresultaat. De opzet van een informatie- en volgsysteem, waartoe is besloten, kan hierbij ondersteunend werken.

Over het algemeen zijn bezoekers van het wijkspreekuur enthousiast over het gesprek met de wijkwethouder. Het wijkspreekuur geeft bezoekers het gevoel dat wijkwethouders naar hen

luisteren en belangstelling hebben voor wat zich in de wijk afspeelt. De afhandeling was een jaar geleden nog een probleem. De verbetering van de resultaten zal sterk afhangen van de mate waarin vakwethouders en vakdiensten zaken tot een goede afhandeling brengen en toezeggingen nakomen. Het besluit om een informatie- en volgsysteem op te zetten, kan hierbij in ieder geval ondersteunend werken.

5.3 Knelpunten die aandacht behoeven

- Er bestaan onduidelijkheden over het hanteren van diverse instrumenten en over de relatie van de verschillende organen ten opzichte van elkaar. Veel discussies in bijvoorbeeld de wijkraad of de raadscommissie voor de wijk gaan hierover.

Momenteel bestaan onder vrijwel alle (direct) betrokkenen van de diverse organen onduidelijkheden over het hanteren van diverse instrumenten en over de relatie van de verschillende organen ten opzichte van elkaar. Alhoewel men over het algemeen vindt dat de spelregels hierover vrij helder zijn, blijkt het in de praktijk nog uiterst moeilijk te zijn om hier invulling aan te geven. Veel discussies in bijvoorbeeld de wijkraad of de raadscommissie voor de wijk gaan hier dan ook over. Dat er vooralsnog onduidelijkheden bestaan over de onderlinge verhoudingen en het gebruik van de verschillende instrumenten is op zich niet verwonderlijk. Immers, de wijkaanpak is nog niet zo lang van start gegaan.

- De functies en taken van de organen zélf zijn voor de betrokkenen eveneens niet helemaal duidelijk.

Behalve dat de verhoudingen tussen de verschillende organen van de wijkaanpak voor veel betrokkenen niet helder zijn, bestaat er ook onduidelijkheid over de functies en taken van de afzonderlijke organen. Het gaat hierbij met name over de precieze invulling van een taak of functie. Zo leidt een taak als het 'controleren van de wijkwethouder' bij veel raadscommissieleden tot verwarring. Hetzelfde geldt voor wijkraadleden en hun bevoegdheid om te adviseren over het wijkprogramma. Ook hier kan echter worden opgemerkt dat deze onduidelijkheden voor een belangrijk deel samenhangen met het vroege stadium waarin de proefperiode zich bevindt.

- De gemeentelijke organisatie is nog niet goed afgestemd op de nieuwe situatie met wijkraden.

Een ander belangrijk knelpunt is dat de gemeentelijke organisatie nog niet goed is afgestemd op de komst van de wijkraden. Het is de bedoeling dat wijkraden tijdens de beleids- en beheercyclus diverse adviezen uitbrengen (bijvoorbeeld over de voorjaarsnota en het wijkprogramma). Toen de meeste wijkraden van start gingen, was de invulling van de begrotingsvoorstellen voor 2003 al in een vergevorderd stadium. Er kwam daarom veel op de wijkraden af. Veel wijkraadleden vinden het lastig om op deze rijdende gemeentelijke trein te moeten springen. Zij ervaren een grote druk van al de werkzaamheden die hiervoor uitgevoerd moeten worden en hebben soms het gevoel niet meer de eigen agenda te kunnen volgen. Daarbij zijn veel wijkraden nog met de eigen organisatie bezig. De praktijk wijst uit dat wijkraden ongeveer drie vergaderingen nodig hebben om allerlei

praktische zaken te regelen, bijvoorbeeld de keuze van de voorzitter, penningmeester en het opstellen van een huishoudelijk reglement.

- Er bestaat binnen de gemeentelijke organisatie nog geen vaste structuur voor het omgaan met (ongevraagde) adviezen van de wijkraden.

De manier waarop met (ongevraagde) adviezen van de wijkraden moet worden omgegaan is nog niet uitgekristalliseerd. Sommige wijkwethouders zien in dit kader problemen met de organisatie van het gemeentelijk apparaat. Zo kan de gemeente geen snel en adequaat antwoord geven op een advies van de wijkraad en bestaat de kans dat een advies moeilijk te volgen is binnen de vakdiensten. Daarnaast wordt verwacht dat de adviezen van de wijkraad veel werk zullen genereren en dat er een grotere vraag wordt gecreëerd voor de capaciteit die kan worden geboden. Uit gesprekken met vakdienstmedewerkers blijkt dat deze zorg tevens binnen de diensten zélf leeft. Binnen veel diensten is het enthousiasme over de wijkraden dan ook niet bijzonder hoog. Ook veel wijkraden blijken zich zorgen te maken over het draagvlak binnen de vakdiensten. Daarbij zijn de wijkraden die reeds (ongevraagd) advies hebben uitgebracht niet erg tevreden over de behandeling hiervan. Sommige van hen geven aan dat er meerdere keren geen reactie is gekomen op een advies.

5.4 Meetbare doelen

- De meetbare doelen van 2002 zijn voor een deel niet bereikt. Er zijn tien wijkraden met succes opgericht, maar door de verlate start waren de meeste overige doelstellingen niet (volledig) te realiseren. In de eerste helft van 2003 zullen deze doelen naar verwachting wel bereikt worden.

Aan het begin van de proefperiode is een aantal meetbare doelstellingen geformuleerd die in 2002 en 2003 bereikt moeten zijn. De doelstellingen voor 2002 hebben voornamelijk betrekking op de structuur en het proces van de wijkaanpak. De meetbare doelstellingen voor het eerste deel van de proefperiode zijn:

1. Eind 2002 moeten de tien wijkraden werkelijk opgericht en operationeel zijn.
2. Eind 2002 heeft elke wijkraad een standpunt bepaald over de huidige situatie en de gewenste situatie in de wijk en heeft deze samen met de wijkmanager een plan opgesteld voor een wijkraadpleging en deze raadpleging uitgevoerd.
3. In alle wijken is in 2002 een wijkprogramma vastgesteld waarbij gebruik is gemaakt van de resultaten van de wijkraadpleging en is het advies van de wijkraden over het ontwerp-wijkprogramma betrokken bij de opstelling van het wijkprogramma.
4. Alle wijkraden hebben in 2002 advies uitgebracht over de criteria voor de besteding van het leefbaarheidsbudget.
5. Alle wijkraden hebben minimaal tweemaal in 2002 – gevraagd en ongevraagd – advies uitgebracht aan het college.
6. Elke raadscommissie voor de wijk heeft in 2002 minimaal één werkbezoek gebracht aan de wijk waarbij het oor te luister is gelegd bij wijkbewoners en heeft minimaal twee openbare vergaderingen gehouden, waarvan één over het wijkprogramma.

Wanneer deze doelen in beschouwing worden genomen, kan worden vastgesteld dat zij niet allemaal gerealiseerd zijn. De doelstelling dat raadscommissies voor de wijken in 2002 allemaal een werkbezoek aan de wijk en twee openbare vergaderingen hebben gehouden, is wel bereikt. Het is de intentie van bijna iedere raadscommissie voor de wijk om in 2003 meer dan één werkbezoek te houden. Ook de doelstelling over de oprichting en operationalisering van de wijkraden is eind 2002 gerealiseerd. Omdat dit in veel gevallen echter later is gebeurd dan aanvankelijk gepland, heeft dit direct gevolgen gehad voor vrijwel alle overige meetbare doelen. Zij zijn slechts gedeeltelijk gerealiseerd. Dit wil zeggen dat een aantal wijkraden er een start mee heeft gemaakt door erover na te denken of te beginnen aan de uitvoering. Naar verwachting zullen de vastgestelde doelstellingen van het eerste deel van de proefperiode daarom in de eerste helft van 2003 volledig bereikt worden. Of de vastgestelde meetbare doelen van 2003 zullen worden gehaald, is gezien de ontstane vertraging twijfelachtig.